

Najat Quakrim-Soivio

Itsearviointi ja vertaispalaute oppimaan oppimisen ja ajattelutaitojen arvioinnissa (2020)

Uudistetuissa perusopetuksen (2014) ja lukiokoulutuksen (2019) opetussuunnitelmaperusteissa on useita eri kohtia, jotka liittyvät oppilaan ja opiskelijan ajattelun taitoihin, niiden opettamiseen, kehittämiseen ja näkyväksi tekemiseen. Selvimmin perusteteksteissä oppimisen ja ajatteluntaidot ilmenevät oppimiskäsityksiä käsittelevissä luvuissa (Opetushallitus 2014, 17; 2019, 18), laaja-alaisen osaamisen tavoitekokonaisuuksia käsittelevässä luvussa (Opetushallitus 2014, 20–24; 2019, 60–64) sekä oppiainekohtaisissa osioissa. Tässä tekstissä keskityn itsearviointitaitoihin ja vertaispalautteen antamisen taitoihin osana ajattelun taitoja ja niiden arviointia.

Oppilaan ja opiskelijan arvioinnin tehtävänä on yleensä tehdä näkyväksi sitä, miten ja missä määrin oppimiselle ja osaamiselle asetetut tavoitteet on saavutettu. Näin siitä riippumatta, onko kyse oppiaineelle, työskentelylle tai oppimisen edistymiselle määritellyistä tavoitteista. Arvioinnin kiinnittäminen tavoitteisiin tekee opettajan arvioituyöstä konkreettisempää ja läpinäkyvämpää myös oppilaille. Siksi esimerkiksi ajattelutaitojen arvioinnissa, tulisikin määritellä, mitä ne ovat ja miten niitä arvioidaan osana oppiaineen arviointia. Esimerkiksi Halinen ym. (2016) määrittelevät ajattelun taidot tiedon käsittelyn, yhdistelyn, tulkinnan ja arvioinnin taidoiksi. Arvioissaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista, opettaja tulee usein antaneeksi palautetta myös siitä, mitä vielä pitäisi tehdä, jotta ne tulisivat saavutettua. Käytännön opetustyössä opettaja antaa palautetta työskentelyn lomassa, korjaamalla, kannustamalla ja kuvaamalla, miten oppilas on edistynyt. (Quakrim-Soivio 2015, 69–73.)

Formatiivisen arvioinnin ja siinä esimerkiksi oppilaan itsearvioinnin tai vertaispalautteen tiedetään kehittävän ajattelun taitoja, kun oppilas joutuu pohtimaan omaa oppimistaan ja edistymistään eli vastaamaan kysymykseen, mihin olen menossa. Perustellessaan oppimisstrategioitaan ja työskentelyään, hän joutuu pohtimaan, miten hän pääsee tavoitteisiin. Myös seuraavien oppimiselle, työskentelylle tai osaamiselle asetettujen tavoitteiden pohtiminen kehittää paitsi oman oppimisen suunnittelussa auttaa usein abstraktien oppimistavoitteiden konkretisoimisessa. (Hattie 2012.) Käytännössä sellaiset itsearviointit tai vertaispalautteet, joissa oppilas ei voi vastata valitsemalla vain kahdesta annetusta vaihtoehdosta ruksaamalla esimerkiksi joko hymynaaman tai kurttunaaman, tiedetään kehittävän oppilaan arviointitaitoja. Kun itsearviointi tai vertaispalaute ohjaa reflektoidaan omaa toimintaa, oppimista tai edistymistä osana oppimisprosessia, oppilaan käsitys omasta oppimisestaan kehittyy samalla, kun hänen minäpystyvyytensä vahvistuu (Hattie & Timperley, 2007).

Ajattelun taitojen edistymisen näkyväksi tekemisessä opettaja joutuu siis pohtimaan, miten hän konkretisoi kulloinkin asettuja tavoitteita osana opetustaan ja miten hän tekee oppilaan tai opiskelijan oppimista, työskentelyä ja /tai edistymistä näkyväksi esimerkiksi arvioinnin ja siitä annettavan palautteen avulla.

Käytännössä ajattelun taitoja ja /tai niiden arviointia voi hyvin harjoitella esimerkiksi siten, että oppilas tai opiskelija reflektoi kulunutta kouluviikkoa ja jatkaa esimerkiksi seuraavia lauseita loppuun:

Tällä viikolla:

- Onnistuin...
- Osasin...
- Pyysin apua...
- Tiedän, että...
- Ensi kerralla...
- Seuraavaksi...

Myös sellaiset itsearvioinnissa tai vertaispalautteessa käytetyt väittämät, jossa oppilas tai opiskelija

- joutuu perustelemaan valitsemiaan opiskelutapoja tai materiaaleja,
- kuvailemaan käyttämiään opiskelustrategioita ja arvioimaan niiden toimivuutta tai hyödyllisyyttä,
- kuvailemaan onnistumistaan tai haasteita suhteessa annettuun tehtävään sekä
- kuvailemaan jatkosuunnitelmiaan suhteessa seuraaviin tavoitteisiin, kehittävät hänen oppimistaitojaan ja ajattelun taitojaan.

Lähteet

Hattie, J. (2012). *Visible Learning for Teachers*. New York: Routledge.

Hattie, J. & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review of Educational Research*, 77 (1), 81–112.

Halinen, I., Hotulainen, R., Kauppinen, E., Nilivaara, P., Raami, A., Vainikainen, M-P. (2016). *Ajattelun taidot ja oppiminen*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Lukion opetussuunnitelman perusteet. (2019). Helsinki: Opetushallitus.

Ouakrim-Soivio, N. (2015). *Oppimisen ja osaamisen arviointi*. Helsinki: Otava.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. (2014). Helsinki: Opetushallitus.